

DE ASIATISKE ESKIMOER OG DEN NYE TID

Af museumsinspektør, mag. scient. *George Nellemann*

Fjernt i Asiens yderste nordøstlige krog bor der en lille gruppe eskimoer, de sibiriske eller asiatiske eskimoer, eller „yuit“, som de kalder sig selv. De asiatiske eskimoer bor på Tjuktjerhalvøens kyst (i pressen ofte kaldt Tjukotkahalvøen) og på Wrangel øen i Ishavet nord for. De er kulturelt nært beslægtede med tjuktjerne, medens sprogene er forskellige.

De asiatiske eskimoers (og kysttjuktjernes) kultur adskiller sig ikke væsentligt fra kulturen hos andre eskimogrupper, især ikke erhvervskulturen. Hovederhvervet var tidligere havfangst: hvalfangst fra skindbåde, hvalrosfangst og sælfangst med alle de almindeligt kendte eskimoiske metoder som kajakfangst, åndehulsfangst, fangst fra iskanten, på isen og med garn. Hvalrosfangsten var hos denne eskimogruppe af større betydning end hos de fleste andre, især efter at udefra kommende hvalfangere havde ødelagt hvalbestanden. Ved siden af havjagten drev man som bierhverv jagt på rensdyr og bjergfår, lidt rævejagt og fiskeri.

I deres afsides hjørne af Sibirien boede eskimoer og tjuktjer så langt fra Rusland, at de senere end de andre sibiriske folkeslag kom under russisk indflydelse. Deres kultur forblev længe upåvirket af den russiske. Først i slutningen af det 19. århundrede kom der væsentlige påvirkninger udefra. Langs kysten kom der til Tjuktjerhalvøen og Beringstrædet russiske og nordamerikanske handelsfolk. Disse handelsforbindelser gav anledning til, at der opstod en eskimoisk købmandsstand, der bl. a. formidlede varer mellem de rensdyravlende indlandstjuktjer og de tilrejsende handelsfolk. Der var omkr. år 1900 14 sådanne købmandsfamilier (udaf en befolkning på formodentlig godt 1000) og de øvede i kraft af deres dominerende økonomiske stilling en ret stor indflydelse på samfundet.

En radikal ændring af forholdene indtrådte først efter at sovjetregeringen i 1923 havde fået magten på Tjuktjerhalvøen. Sovjetunionen iværksatte, som omtalt i en tidligere artikel (Grønland, nr. 3 1963) en systematisk omlægning og opbygning af den økonomiske og sociale kultur blandt alle folkeslag i Sibirien.

I det tjuktjisk-eskimoiske område blev den første skole bygget i 1925, og det kulturelle og sundhedsmæssige arbejde i området blev organiseret fra den i 1928 oprettede tjuktjiske kulturbase.

Eskimoisk skriftsprog blev indført i 1932, og etnografer og sprogforskere medvirkede her som andre steder ved udarbejdelsen af skolebøger. I 1937 fik alle børn i den skolepligtige alder undervisning, ligesom man arbejdede på at bekæmpe analfabetismen blandt de voksne. Man er nu (= 1956) ved at gennemføre almindelig 7-årig skoleundervisning).

Da der er tale om et område med blandet tjuktjisk-eskimoisk befolkning, med tjuktjerne som det dominerende element (mange eskimoer var allerede tidligere tosprogede eller kunne i det mindste noget tjuktjisk) er undervisningen organiseret på følgende måde:

De to første år (tidligere tre) er skolen delt, således at de eskimoiske og tjuktjiske børn undervises på deres eget sprog. Derefter slås klasserne sammen, og der undervises på russisk, dog med modersmålet som selvstændigt fag.

Der findes i området også et seminarium på hvilket tjuktjer og eskimoer uddannes til lærere, ligesom der er adgang til videreuddannelse andre steder; f. eks. har en del fået højere uddannelse i Leningrad. Ved siden af den egentlige skoleundervisning gives der i området erhvervsundervisning i fangst, rensdyravl, motorlære, navigation, politisk-administrativt arbejde m. m. Eskimoer, der har gennemgået en sådan undervisning, arbejder som bådformænd, motorpassere, telegrafister, husdyrskonsulenter, kolkhozbestyrere og partifunktionærer, ligesom der på sygehusene og infirmerierne på de mindre steder er ansat mange fagligt uddannede eskimokvinder.

På det erhvervsmæssige område er der sket en kollektivisering og en udbygning af erhvervene. Man begyndte med at organisere sæsonmæssige erhvervsgrupper, og disse har senere udviklet sig til kolkhozer. Den første eskimoiske kolkhoz blev oprettet 1931 på bopladsen Čaplin og fik navnet „Novaja Zizn“ (: Nyt liv) og samme år blev der andre steder startet kolkhozerne „Leninskij Put“ (: Lenins vej) og „Udarnik“ (: officielt oversat ved „Stødarbejderen“). I 1938 angives 95 % af det eskimoiske erhvervsliv at være kollektiviseret.

De første kolkhozer havde kun ét erhverv, f. eks. fiskeri, fangst og pelsdyrjagt (især på Wrangel øen, hvortil en gruppe eskimoer flyttede i 1926) eller rensdyravl. Rensdyravlen var tidligere kun et indland-tjuktjisk erhverv, ikke et eskimoisk; nu lærer eskimoerne det af tjuktjerne i de blandede tjuktjisk-eskimoiske kolkhozer.

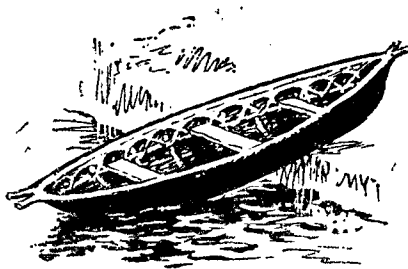
Senere har man haft gode erfaringer med kombinerede kolkhozer, i hvilke fangst og rensdyravl arbejder sammen. Således ejede i 1957 de 4 tjuktjisk-eskimoiske kolkhozer tilsammen 11321 rensdyr.

Kolkhozerne får deres forsyninger fra statens fangststationer, og disse forestår også en del af erhvervsuddannelsen. Gennem den statslige forsyningstjeneste får kolkhozerne moderne erhvervsredskaber og motorbåde, og denne modernisering og mekanisering af de gamle erhverv har medført en betydelig produktionsforøgelse.

§ 19. Словот буквалгыт **н** ынкам **н'**.

Нанук'.

Ан'ьяк'.

Буквак **н** ынкам **н'** анк'у-
тилгы'ми альян'ук'утак'ук.

Тана слово буквалык **н**:
нуна.

Тана слово буквалык **н'**:
ан'к'ак'.

Упражнение 111. Атих'тух'тыки та-
кут словот. Сивуклююки игак'итыки сло-
вот буквалгыт **н** ынкам буквалгыт **н'**.

1. Мыг'ун. Натин. Калн'ак.
Кан'ик'. Сялн'ак. Тунук'. Афсы-
н'ак'. Унах'сик'. Атанык'.

2. Хуан'кута тун'вут. Ныпсюк.
Ульюн'ак. Анигу. Тун'тувак.

*Tekstside fra skolebog for de asiatiske eskimoer (1957).
Teksten under tegningerne lyder i transkription: Nanuk og Ahjak
(grønlandsk: Nanok og Umiaq).*

Nyopført landsby i Ahadyr-området.

Fra »Narody Sibiri«

Som et led i rationaliseringen foregår der også i det tjuktjisk-eskimoiske område en befolkningskoncentration, og på de nye, store bopladser bygges der énfamilies træ-typehuse til befolkningen.

De asiatiske eskimoer udgør kun en lille del af befolkningen i det tjuktjisk-eskimoiske område (eller det tjuktjiske, som det administrativt kaldes), og tjuktjerne er og har været den dominerende nationalitet der. De senest offentliggjorte tal, der er fra 1926, viste 1292 eskimoer og 12364 tjuktjer. Af sidstnævnte var 70 % rensdyravlere (indlandstjuktjer) og 30 % fastboende (kysttjuktjer).

Dette kan naturligvis ikke undgå at medføre, at det bliver den tjuktjiske kultur, eller rettere den på tjuktjisk tradition udbyggede moderne kultur, der kommer til at dominere i området. Den kollektive rensdyravls synes da også at være det erhverv, der har skaffet de asiatiske eskimoer en højere levestandard og et sikrere erhvervsgrundlag.

Det er en nærliggende tanke, at denne lille eskimogruppe, der allerede længe har været delvis to-sproget, i det lange løb vil have svært ved at bevare sit nationale særpræg, selv om den gennem Sovjetunionens lovgivning er sikret ret til at modtage undervisning på sit eget sprog.